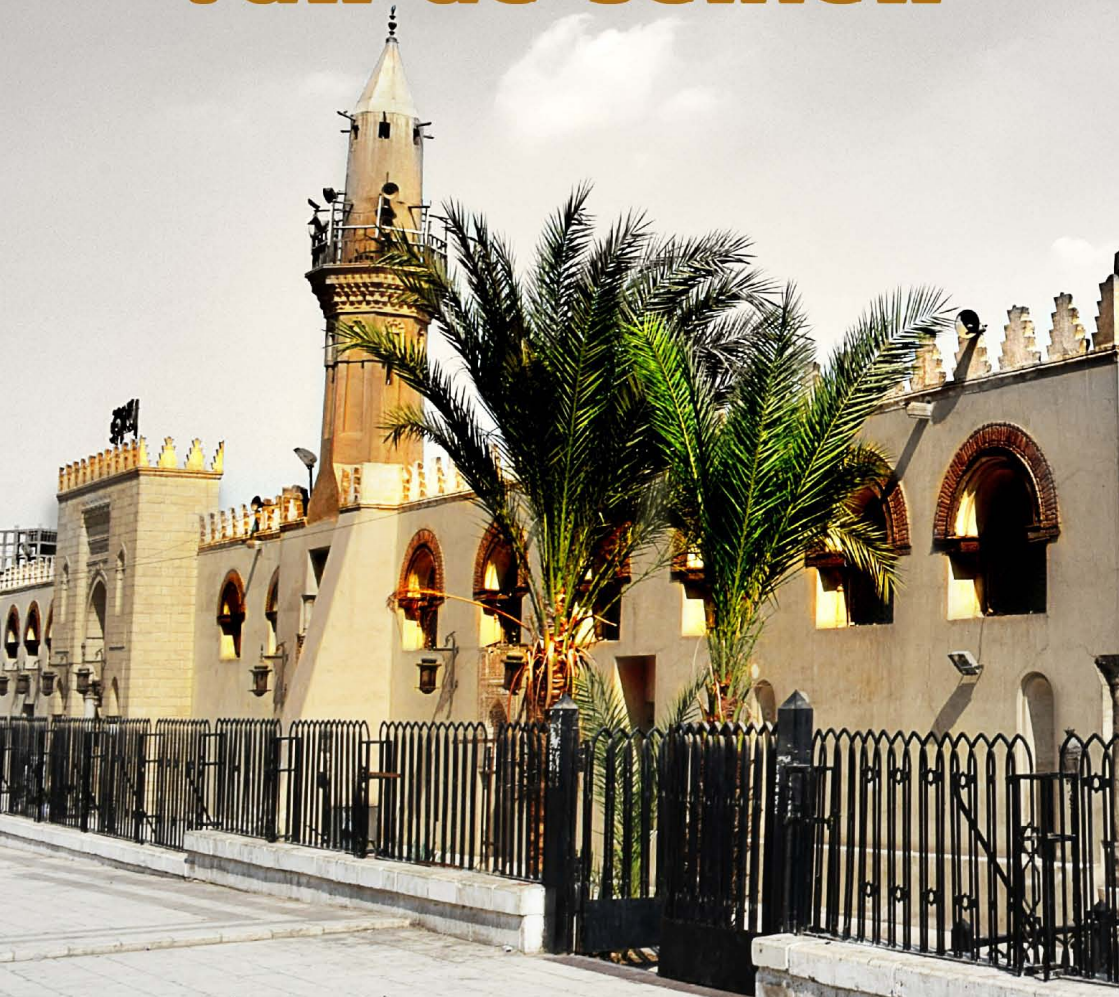

Taqī al-Dīn al-Maqrīzī

De geschiedenis van de sekten

Inleiding, vertaling & annotatie: drs. ʿĪsā al-Hūlandī

© Copyright 1441 AH / 2020 Al-Hikmah Publicaties

Titel:	De geschiedenis van de sekten
Auteur:	Taqī al-Dīn Aḥmad b. ʿAlī al-Maqrīzī
Bron:	Al-Maqrīzī, <i>Al-Mawāʿiz wa-l-iʿtibār fī dhikr al-khiṭaṭ wa-l-āthār</i> IV (Londen 2003) 434-439.
Vertaler:	drs. ʿIsā al-Hūlandī (Abū Junayd)
Uitgever:	Al-Hikmah Publicaties

Al-Hikmah
Publicaties
www.al-hikmah.nl
info@al-hikmah.nl

Inhoudsopgave

Inleiding vertaler	3
Beknopte biografie van al-Maqrīzī.....	8
Inleiding auteur.....	12
Het tijdperk van de Metgezellen.....	13
De verschijning van de Qadariyya	16
De verschijning van de Khawārij	17
De verschijning van de Shī‘a en de Rāfiḍa	18
De verschijning van de Jahmiyya	22
De verschijning van de Mu‘tazila	23
De verschijning van de Karrāmiyya	25
De verschijning van de Qarāmiṭa.....	26
Kalief al-Maʿmūn.....	28
De Boejiden.....	29
De Fatimiden	31

Inleiding vertaler

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

In de naam van Allah,
de Barmhartige, de Genadevolle

Alle lof is aan Allah. Moge Allah de Ṣalāt en de Salām schenken aan onze Profeet Muḥammad, zijn familie en al zijn metgezellen. Vervolgens:

De Boodschapper van Allah صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ heeft ons ingelicht dat de moslimgemeenschap zich zou opsplitsen in drieënzeventig groeperingen. Hij صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ zei:

Mijn gemeenschap zal zich opsplitsen in drieënzeventig groeperingen. Zij allen zullen in het Hellevuur zijn, behalve één (groepering).

De metgezellen vroegen hem: ‘Wie zijn deze (ene groepering)?’

Hij antwoordde:

*Dat zijn degenen die zich bevinden op hetzelfde als waar ik en mijn metgezellen ons op bevinden.*¹

Met deze ene groepering wordt Ahl al-Sunna wa-l-Jamā‘a bedoeld. Met de resterende tweeënzeventig groeperingen die in het Helle vuur zullen zijn worden de dwalende sekten bedoeld, degenen die zijn afgeweken van de orthodoxe geloofsleer. Al in het tijdperk van de metgezellen verschenen de eerste sekten in de Islam. Deze sekten ontwikkelden zich en vormden na verloop van tijd weer allerlei subsekten.

¹ Overgeleverd door Abū Dāwud (5/7 nr. 4596, 4597), al-Tirmidhī (5/25-26 nr. 2645, 2646), Ibn Mājah (4/352-353 nr. 3991, 3992, 3993). Al-Tirmidhī heeft de Ḥadīth authentiek verklaard alsook Al-Albānī in *Ṣaḥīḥ al-Jāmi‘* (nr. 1082, 1083).

Sommige van deze dwalende sekten die zich toeschreven aan de Islam zijn uiteindelijk zelfs buiten de tweeënzeventig groeperingen gevallen, vanwege hun duidelijke ongelooft.

De belangrijkste bronnen met betrekking tot de verschillende sekten zijn: *Maqālāt al-islāmiyyīn wa-ikhtilāf al-muṣallīn* van Abū al-Ḥasan al-Ash‘arī (o. 324 AH), *Al-Tanbīh wa-l-radd ‘alā Ahl al-Ahwā’ wa-l-Bida’* van al-Malaṭī (o. 377 AH), *Al-Farq bayna al-firaq* van ‘Abd al-Qāhir al-Baghdādī (o. 429 AH) en *Al-Faṣl fī al-milal wa-l-ahwā’ wa-l-niḥal* van Ibn Ḥazm al-Andalusī (o. 456 AH) en *Al-Milal wa-l-niḥal* van al-Shahrastānī (o. 548 AH).

Daarnaast is ook het één en ander terug te vinden in de geschiedenisboeken en de boeken over de geloofsleer. Een van de historici die hierover schreef is de grootgeleerde Imam Taqī al-Dīn Aḥmad b. ‘Alī al-Maqrīzī (766-845 AH). Hij was een belangrijke moslimhistoricus en islamgeleerde uit de achtste en de negende eeuw AH. Naast zijn vele geschiedwerken is hij bekend als de auteur van een verhandeling

getiteld *Tajrīd al-Tawḥīd al-mufīd*. Dit werk wordt door sommige geleerden beschouwd als een van de eerste (bekende) monografieën omtrent Tawḥīd al-Ulūhiyya.²

In het geselecteerde fragment dat afkomstig is uit zijn omvangrijke werk *Al-Mawāʿiz wa-l-iʿtibār*³ bespreekt al-Maqrīzī op een beknopte manier het ontstaan en de geschiedenis van de verschillende sekten in de klassieke beginperiode van de Islam, zoals de Qadariyya, de Khawārij, de Rawāfiḍ, de Jahmiyya en andere sekten. Hij schrijft op een manier die kenmerkend is voor de geleerden uit die periode. In de vertaling is deze literaire stijl zoveel mogelijk aangehouden. Het is voor degene die zich wenst te verdiepen in de manier waarop vroegere geleerden de sekten beschreven een uitstekende gelegenheid om

² Zoals Shaykh ʿAbd al-ʿAzīz al-Rājihī en Shaykh Bakr Abū Zayd.

³ Al-Maqrīzī, *Al-Mawāʿiz wa-l-iʿtibār fī dhikr al-khiṭaṭ wa-l-āthār* IV (Londen 2003) 434-439. Vertaling: drs. ʿĪsā al-Hūlandī.

een glimp op te vangen van de uitgebreide kennis en inzicht die zij hierover bezaten.

De vertaler

drs. ʿĪsā al-Hūlandī

Beknopte biografie van al-Maqrīzī

Zijn volledige naam is: Taqī al-Dīn, Aḥmad b. ʿAlī b. ʿAbd al-Qādir b. Muḥammad b. Ibrāhīm Abū al-ʿAbbās al-Ḥusaynī al-ʿUbaydī, al-Baʿalī van oorsprong, al-Qāhirī al-Ḥanafī al-Shāfiʿī. Hij is bekend als Ibn al-Maqrīzī. Het is een toeschrijving aan een wijk in Baalbek die bekend stond als de wijk van Al-Maḡāriza. Hij werd geboren rond 766 AH in Cairo. Hij groeide daar op en kreeg een goede opvoeding. Hij memoriseerde de Qurʾān en studeerde bij een groep Shuyūkh. Hij verrichtte de Ḥajj en studeerde bij de geleerden van Mekka. In de Levant (gebied dat het huidige Syrië, Libanon, Jordanië en Palestina behelst) studeerde hij (ook) bij een groep (geleerden). Hij werkte veel, ging rond bij de Shuyūkh, ontmoette de grote geleerden en zat met de Imams. Hij hield van (de wetenschap van) al-Ḥadīth en volhardde daarin. Hij bestudeerde verschillende disciplines en

participeerde in de verdienstelijke inspanningen. Hij schreef poëzie en proza. Hij nam het gezag waar en het kanselierschap. Hij werd meerdere malen aangesteld als marktinspecteur in Cairo, als vrijdagprediker in de grote moskee van ‘Amr en als voorganger (in het gebed) in de grote moskee van al-Ḥākim. Ook werd hij aangesteld om al-Ḥadīth voor te lezen in de Al-Mu’ayyada school. Hij bezocht Damascus meerdere malen en nam het daar op zich om lessen te geven. Vervolgens keerde hij zich van dat alles af en vestigde zich in zijn geboorteland, waar hij zich bezighield met de geschiedschrijving, totdat hij er om bekend kwam te staan en hij een aantal schrijfwerken daarover had, zoals *Al-Khiṭaṭ wa-l-Āthār* (over Cairo en Egypte). Hij was een briljante, bedreven, meesterlijke, bekwame, nauwkeurige, gelovige en goede Imam. Hij hield van Ahl al-Sunna en had een voorkeur voor (de studie van) al-Ḥadīth en het handelen ernaar. Hij overleed in het jaar 845 AH.

Imam al-Shawkānī zei over hem: ‘Hij was zeer geleerd in de verschillende soorten geschiedschrijving. Zijn schrijfwerken getuigen daarvan voor hem, ook al ontkende al-Sakhāwī dat, want dat was zijn gewoonte met de meeste van zijn tijdgenoten.’ Zie: *Al-Badr al-ṭāli‘* (1/79-80), *Al-Ḍaw’ al-lāmi‘* (2/21) en *Inbā’ al-ghumr* (9/170).⁴

⁴ Bron: Ṣāliḥ al-Fawzān, *Ifādat al-mustafīd fī sharḥ Tajrīd al-Tawḥīd al-mufīd* (Dammam 1439 AH) 10.

Taqī al-Dīn al-Maqrīzī

De geschiedenis van de sekten

Inleiding auteur

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

In de naam van Allah, de Barmhartige, de Genadevolle

Toen Allah van onder de Arabieren Zijn Profeet Muḥammad ﷺ zond als een boodschapper voor de gehele mensheid, beschreef hij hun Heer aan hen, met datgene waarmee Allah zichzelf heeft beschreven in Zijn Edele Boek, waarmee de betrouwbare Rūḥ (Jibrīl) neerdaalde op het hart van de Profeet ﷺ, en met datgene wat zijn Heer aan hem geopenbaard heeft.

Niemand van de Arabieren vroeg hem over de betekenis van iets daarvan, zoals zij gewoon waren om hem vragen te stellen over het gebed, de Zakāt, het vasten en de Ḥajj en andere zaken die Allah ons heeft bevolen of verboden. En zoals zij gewoon waren om hem vragen te stellen over de Dag des Oordeels,

het Paradijs en het Hellevuur. Als iemand hem zou vragen over iets van de goddelijke eigenschappen, dan zou het overgeleverd zijn, zoals de zaken met betrekking tot het toegestane en het verbodene, *al-Targhīb wa-l-tarhīb* (het aanmoedigen en het ontmoedigen) en dergelijke zijn overgeleverd die te vinden zijn in de boeken van de overlevering.

Het tijdperk van de Metgezellen

Wie de verzamelingen van de profetische overlevering bestudeert, en de ‘Salafi’ overleveringen leest, die weet dat er nooit vanuit een authentieke (betrouwbare) bron, en zelfs niet vanuit een slechte (onbetrouwbare) bron, van één van de metgezellen, met hun verschillende generaties en hun grote aantal, is overgeleverd dat iemand van hen de Boodschapper van Allah ﷺ heeft gevraagd over de betekenis van iets waarmee de Heer Zichzelf beschreef in de Edele

Qur'ān, en (Zichzelf beschreef) middels de tong van Zijn Profeet Muḥammad. Integendeel, zij allen begrepen de betekenis ervan, en spraken niet over de eigenschappen. Niemand van hen maakte een onderscheid tussen een eigenschap die betrekking heeft op Zijn Essentie en een eigenschap die betrekking heeft op Zijn Handeling. Zij bevestigden slechts Zijn eeuwige en onveranderlijke Eigenschappen zoals kennis, vermogen, leven, wil, gehoor, het zicht, het spreken, de verhevenheid, de edelmoedigheid, vrijgevigheid, de weldaad, de kracht en de hoogheid.

Eveneens bevestigden zij dat wat Allah over Zichzelf heeft verklaard zoals het Gezicht, de Hand en dergelijke. Dit in combinatie met het ontkennen van een gelijkenis met de schepselen. Zij bevestigden (de eigenschappen) zonder (deze) te vergelijken (met de schepping). Zij verklaarden Hem vrij van imperfecties

zonder (te vervallen in) het ontkennen (van Zijn eigenschappen).

Niemand van hen riskeerde het om iets hiervan vals te interpreteren door af te wijken van de klaarblijkelijke betekenis. Zij waren allen van mening om de eigenschappen te bevestigen zoals ze zijn overgeleverd.

Het enige dat zij hadden om de eenheid van Allah aan te tonen en het Profeetschap van Muḥammad te bevestigen was het Boek van Allah. Zij kenden niets van Kalām of filosofie. Het tijdperk van de Metgezellen verstreek op die manier. Totdat in hun tijd de opinie van al-Qadar verscheen, en (de opinie) dat Allah de gebeurtenissen niet heeft voorbeschikt voor Zijn schepping en (dat Hij) pas daarvan op de hoogte is nadat ze hebben plaatsgevonden.

De verschijning van de Qadariyya

De eerste die de opinie van al-Qadar verkondigde was Maʿbad b. Khālid al-Juhanī. Hij zat in de studiekekring van al-Ḥasan b. Abī al-Ḥasan al-Baṣrī. Hij sprak over al-Qadar te Basra en de bewoners van Basra volgden zijn voorbeeld toen zij zagen dat ʿAmr b. ʿUbayd het overnam. Maʿbad had deze opinie genomen van een man van de Asāwira⁵ die Abū Yūnus Sansawayh werd genoemd. Hij stond bekend als al-Aswārī. Toen de Fitna (beproeving) verergerde, bestrafte al-Ḥajjāj hem (d.w.z. Maʿbad) en kruisigde hij hem op bevel van ʿAbd al-Malik b. Marwān in het jaar 80 AH. Toen ʿAbd Allāh b. ʿUmar b. al-Khaṭṭāb ﷺ deze doctrine (van al-Qadar) te horen kreeg, distantieerde hij zich van de Qadariyya. Een groep volgde Maʿbad in deze innovatie

⁵ Al-Asāwira: Een militaire eenheid van zwaar bepantserde cavaleristen uit de Perzische aristocratie.

van hem. De Salaf begonnen de Qadariyya te misprijzen. Zij waarschuwden voor hen, zoals bekend is in de boeken van de overlevering. ‘Aṭā’ b. Yasār was een rechter die de opinie van al-Qadar aanhing. Hij en Ma‘bad al-Juhanī gingen gezamenlijk naar al-Ḥasan al-Baṣrī. Ze zeiden tegen hem: ‘Deze mensen vergieten het bloed en zeggen: “Onze handelingen voltrekken zich slechts volgens de voorbeschikking van Allah!”’ Hij antwoordde: ‘De vijanden van Allah hebben gelogen.’ Dus hij werd gelasterd vanwege deze en soortgelijke uitspraken.

De verschijning van de Khawārij

In de tijd van de Metgezellen verscheen ook de doctrine van de Khawārij. Zij verkondigden (de leerstellingen van) het ongelovig verklaren op basis van een zonde en het in opstand komen tegen en het bevechten van de Imam (moslimleider). ‘Abd Allāh b.

‘Abbās ﷺ discussieerde met hen, maar zij keerden niet (allemaal) terug naar de waarheid. De Leider der Gelovigen ‘Alī b. Abī Ṭālib ﷺ bestreed hen en doodde een groep van hen, zoals bekend is vanuit de geschiedenisboeken. Veel mensen traden toe tot de uitnodiging van de Khawārij. Een groep Imams van de Islam werd ervan beschuldigd dat zij hun doctrine volgden. Meerdere overlevertaars werden tot hen gerekend, zoals bekend is bij de deskundigen op dat gebied.

De verschijning van de Shī‘a en de Rāfiḍa

In de tijd van de Metgezellen verscheen ook de doctrine van al-Tashayyū‘ en de overdrijving in hem (d.w.z. in ‘Alī b. Abī Ṭālib ﷺ). Toen hem dat bereikte verwierp hij het. Hij verbrandde een groep van

degenen die in hem overdreven met vuur. Hij reciteerde de volgende dichtregel:

*Toen ik zag dat het een kwade zaak was,
Stak ik mijn vuur aan en riep ik Qunbur.*

In de tijd van ‘Alī عليه السلام verscheen ‘Abd Allāh b. Wahb b. Saba’, bekend als Ibn al-Sawdā’ al-Saba’ī. Hij innoveerde de uitspraak dat de Boodschapper van Allah ﷺ het leiderschap (al-Imāma) na hem aan ‘Alī عليه السلام had toevertrouwd, want hij is (zoals zij zeggen) de Waṣī (executeur testamentair) van de Boodschapper van Allah en zijn opvolger voor zijn gemeenschap op basis van de (geopenbaarde) tekst. Hij innoveerde ook de uitspraak dat ‘Alī عليه السلام na zijn dood zou terugkeren op aarde, en ook de Boodschapper van Allah ﷺ. Hij beweerde dat ‘Alī عليه السلام niet was vermoord, en dat hij een deel van goddelijkheid in zich had, en dat hij degene is die verschijnt in de wolken, en dat de donder zijn

stem is en de bliksem zijn zweep, en dat hij onvermijdelijk neer zou dalen naar de aarde en de aarde zou vullen met rechtvaardigheid, zoals het was gevuld met onrechtvaardigheid.

Vanuit deze Ibn Saba⁹ ontstonden verschillende groepen overdrijvers onder de Rāfiḍa. Zij begonnen de opinie van al-Waqf te verkondigen. Daarmee bedoelen zij dat het leiderschap is toegekend (*al-Imāma mawqūfa*) aan specifieke personen, zoals de opinie van de Imāmiyya dat er twaalf Imams zijn, en de opinie van de Ismāʿīliyya dat ze afkomstig zijn uit de nakomelingen van Ismāʿīl b. Jaʿfar al-Šādiq. Van hem namen ze ook de opinie dat de Imam verborgen is, en dat hij na zijn dood zal terugkeren op aarde, zoals de Imāmiyya tot de dag van vandaag geloven met betrekking tot ʿṢāhib al-Sirdāb (de bewoner van het onderaardse gewelf). Het is de opinie dat de zielen reïncarneren. Van hem namen ze ook de opinie dat

een goddelijk gedeelte geïncarneerd wordt in de Imams na ‘Alī b. Abī Ṭālib ﷺ en dat zij daarmee het bindende recht hebben op het leiderschap, zoals Ādam ﷺ recht had op de neerknieling van de Engelen. De uitnodigers van de Fatimidische Kaliefen in Egypte hadden deze geloofsovertuiging.⁶

Deze Ibn Saba’ is degene die een Fitna (beproeving, rel) ontketende tegen de Leider der Gelovigen ‘Uthmān b. ‘Affān ﷺ totdat ‘Uthmān uiteindelijk zelfs werd vermoord, zoals is vermeld in de biografie van Ibn Saba’ in het boek *Al-Tārīkh al-kabīr al-muqaffā’*⁷. Ibn Saba’ had overal een aantal volgelingen in de landen, en vele volgelingen in de meeste gebieden. Daarom nam het aantal Sjiieten toe. Zij werden een tegenpool

⁶ Hierover later meer.

⁷ De titel van een boek dat eveneens is geschreven door de auteur, Taqī al-Dīn al-Maqrīzī.

van de Khawārij. Zij worden steeds sterker en hun aantal blijft nog steeds groeien.

De verschijning van de Jahmiyya

Na de tijd van de Metgezellen verscheen de doctrine van Jahm b. Ṣafwān in het oosten. De Fitna werd groter door hem. Hij ontkende dat Allah een eigenschap heeft. Hij gaf de moslims twijfels die lelijke sporen nalieten in de Islamitische religie. Er ontstond van daaruit een grote beproeving. Het was kort voor het jaar 100 AH. De volgelingen van hem en zijn uitspraken, die leiden tot ontkenning, namen toe. De moslims vonden zijn innovatie groot. Zij bundelden de krachten in het verwerpen van deze innovatie en het dwalend verklaren van diens aanhangers. Zij waarschuwden tegen de Jahmiyya en stonden vijandig tegenover hen omwille van Allah. Zij bekritiseerden degene die bij hen ging zitten. Zij

schreven weerleggingen op hen, wat bekend is bij de deskundigen op dat gebied.

De verschijning van de Mu‘tazila

Ondertussen verscheen na 200 AH de doctrine van al-I‘tizāl vanaf de tijd van al-Ḥasan b. Abī al-Ḥasan al-Baṣrī – moge Allah hem genadig zijn –. Zij schreven over kwesties als al-‘Adl (rechtvaardigheid), al-Tawḥīd (monotheïsme), het bevestigen van de handelingen van de dienaren en dat Allah het slechte niet scheidt. Zij verklaarden dat Allah niet wordt gezien in het Hiernamaals. Zij verwierpen de lichamelijke straf van het graf. Zij verkondigden dat de Qur’ān geschapen en gecreëerd is. Dit naast een aantal andere kwesties. Een groep mensen volgde hen in hun innovatie. Zij schreven veel om hun doctrine te ondersteunen door middel van dialectiek. De Imams van de Islam verboden daarop hun doctrine.

Zij bekritiseerden ‘ilm al-Kalām⁸. Zij sloten degene buiten die het omarmde. De Mu‘tazila worden steeds

⁸ (‘ilm) al-Kalām: Letterlijk: (de wetenschap van) het discours. Wordt ook wel vertaald als: scholastieke (of speculatieve) theologie. Ibn Khaldūn heeft het gedefinieerd als ‘de wetenschap die de argumentatie omvat betreffende de religieuze dogma’s met de rationele bewijsvoering.’ Zie: *Muqaddima Ibn Khaldūn* II (Damascus 2004) 205. Shaykh Muḥammad b. Šāliḥ al-‘Uthaymīn definieerde het als ‘dat wat de Mutakallimūn (scholastici, theologen) hebben geïnnoveerd in de fundamente van de Religie betreffende het bevestigen van de dogma’s volgens de methoden die zij zelf hebben bedacht.’ Zie: *Fath Rabb al-Bariyya* (Riyad 1412 AH) 95. De geleerden hebben uitvoerig gewaarschuwd voor ‘ilm al-Kalām en diens aanhangers. Zo zei Imam al-Shāfi‘ī: ‘Mijn oordeel over de aanhangers van al-Kalām is dat zij geslagen dienen te worden met een palmtak, op een kameel gezet dienen te worden en met hen dient te worden rondgegaan bij de clans en de stammen en er tegen hen geroepen dient te worden: “Dit is de vergelding voor degene die het Boek en de Sunna heeft gelaten en zich heeft gewijd aan al-Kalām.”’ Zie: Ibn Muflīḥ al-

sterker en hun volgelingen blijven toenemen. Hun doctrine blijft zich verspreiden over de wereld.

De verschijning van de Karrāmiyya

Vervolgens verscheen de doctrine van Tajsīm (belichaming), de tegenpool van de I‘tizāl-doctrine. Abū ‘Abd Allāh Muḥammad b. Karrām b. ‘Irrāf Ibn Khurāya al-Sijistānī, de leider van de Karrāmiyya-sekte verscheen na 200 AH. Hij bevestigde de eigenschappen tot het punt dat het leidde tot Tajsīm (belichaming) en Tashbīh (vergelijking). Hij verrichtte de bedevaart en bereikte de Levant. Hij overleed in Zoar in de maand Ṣafar van het jaar 256

Maqdisī, *Al-Ādāb al-Shar‘iyya* I (Beirut 1999) 221. En Imam Aḥmad zei: ‘Zit niet met Ahl al-Kalām, ook al verdedigen zij de Sunna.’ Zie: Ibn al-Jawzī, *Manāqib al-Imām Aḥmad* (Riyad 1409 AH) 210. En hij zei: ‘De geleerden van al-Kalām zijn kettters.’ Zie: Ibn al-Jawzī, *Talbīs Iblīs* (Riyad 2002) 489.

AH. Hij werd begraven in al-Quds (Jeruzalem). Hij had daar meer dan twintigduizend ascetische aanhangers. Zijn aanhangers in het oosten waren ontelbaar. Hij was een Imam van zowel de Shāfi‘iyya als de Ḥanafiyya. Tussen de Karrāmiyya in het oosten en de Mu‘tazila vonden discussies en wederzijdse berispingen plaats. Er vonden tussen hen vele verschillende crisisperioden met beproevingen plaats.

De verschijning van de Qarāmiṭa

Dit terwijl de zaak van de Shī‘a circuleerde onder de mensen, totdat de doctrine van de Qarāmiṭa verscheen. Zij schreven zich toe aan Ḥamdān al-Ash‘ath, bekend als Qarmaṭ vanwege zijn korte postuur, zijn korte benen en het lopen met kleine stappen. De kwestie van Qarmaṭ begon in het jaar 264 AH. Hij verscheen op het platteland van al-Kūfa. Zijn

doctrine werd bekend in Irak. In de landen van de Levant verschenen Ṣāhib al-Ḥāl, al-Muddaththir en al-Muṭawwiq.⁹ In Baḥrayn verscheen Abū Saʿīd al-Jannābī uit de stad Jannāba¹⁰. Zijn rijk en dat van zijn zoons na hem breidde zich uit. Zij vielen zelfs de legers van Bagdad aan en maakten de Abbasidische kaliefen bang. Zij dwongen de inwoners van Bagdad, Khurāsān, de Levant, Egypte en Jemen om geldbedragen te betalen, die elk jaar naar hen werden vervoerd. Zij vielen Bagdad, de Levant, Egypte en de Hījāz binnen. Hun uitnodigers raakten verspreid over de verschillende delen van de wereld. Groepen mensen traden toe tot hun uitnodiging. De mensen neigden naar hun doctrine. Zij noemden deze ‘de kennis van het verborgene’. Het komt in feite neer op het verdraaien van de Islamitische wetgevingen en

⁹ Dit zijn namen van een aantal leiders van de Qarāmiṭa.

¹⁰ Gelegen aan de zuidkust van het huidige Iran. De huidige naam van de stad is Bandar Genaveh.

deze verkeerd te interpreteren door af te wijken van de klaarblijkelijke betekenis en in plaats daarvan te komen met zelfbedachte zaken. Zo ook het verdraaien van de verzen uit de Qurʾān. Zij gaven deze een vergezochte interpretatie. Zij hingen innovaties aan die zij innoveerden met hun begeerten. Zij dwaalden af en deden velen dwalen.

Kalief al-Maʾmūn

Toen de zevende Abbasidische Kalief in Bagdad genaamd al-Maʾmūn ʿAbd Allāh b. Hārūn al-Rashīd (170-218 AH / 786-833) zijn hart had verloren aan de klassieke wetenschappen, stuurde hij mensen naar het Byzantijnse Rijk om de boeken van de filosofen voor hem te vertalen naar het Arabisch. In de jaren na 210 AH werden de boeken naar hem toe gebracht. De leerstellingen van de filosofen raakten verspreid onder de mensen. Hun boeken werden bekend in alle

landen. De Muʿtazila, de Qarāmiṭa, de Jahmiyya en anderen legden zich er op toe. Zij bestudeerden deze boeken veelvuldig en bladerden er doorheen. De Islam en de moslims werden neergehaald door de wetenschappen van de filosofen en de beproeving in de Religie op een manier die niet beschreven kan worden. Door de filosofie verergerde de dwaling en het ongeloof van de aanhangers van innovaties.

De Boejiden

Toen het Boejidische Rijk in Bagdad werd gevestigd in het jaar 334 AH, tot aan het jaar 437 AH, verkondigden zij de doctrine van al-Tashayyūʿ. Door hen werden de Sjiieten sterker. Zij schreven op de deuren van de moskeeën in het jaar 351 AH: ‘Moge Allah Muʿāwiya b. Abī Sufyān vervloeken. Moge Allah degene die Fāṭima

boos heeft gemaakt¹¹ vervloeken en degene die heeft tegengehouden dat al-Ḥasan begraven werd bij zijn grootvader¹², en degene die Abū Dharr al-Ghifārī heeft verbannen¹³, en degene die al-ʿAbbās buiten de Shūrā heeft gesloten¹⁴.’ Toen het nacht werd haalden enkele mensen het eraf. De minister al-Muhallabī adviseerde om met de permissie van Muʿizz al-Dawla het volgende te schrijven: ‘Moge Allah degenen vervloeken die de familie van de Profeet ﷺ onrecht aandoen.’ En (hij adviseerde) dat er niemand (bij naam) vervloekt zou worden behalve Muʿāwiya. In Bagdad nam de Fitna tussen de Sjiieten en de Soennieten toe. De Sjiieten riepen in de Adhān in al-

¹¹ Hiermee doelen zij op Abū Bakr al-Ṣiddīq ﷺ.

¹² Hiermee doelen zij op Marwān b. al-Ḥakam.

¹³ Hiermee doelen zij op ʿUthmān b. ʿAffān ﷺ.

¹⁴ Hiermee doelen zij op ʿUmar b. al-Khaṭṭāb ﷺ.

Karkh: ‘Haast u naar de beste daden!’¹⁵ De I‘tizāl-doctrine raakte verspreid in Irak, Khurāsān en Transoxanië¹⁶. Een groep bekende juristen hing deze doctrine aan.

De Fatimiden

De macht van de Fatimidische Kaliefen in Ifrīqiyya en de Maghreb werd ondertussen sterker. Zij predikten de doctrine van al-Is mā‘īliyya. Zij zonden hun uitnodigers naar Egypte. Vele Egyptenaren gaven gehoor aan hen. Vervolgens kregen zij Egypte in het

¹⁵ In het Arabisch: *Ḥayya ‘alā khayr al-‘amal*. Dit is een toevoeging in de Adhān die kenmerkend is voor de Rāfiḍa. Het is een innovatie en er is geen bewijs voor.

¹⁶ Transoxanië: In het Arabisch: *Bilād mā warā’ al-nahr* (de landen achter de rivier). Met de rivier wordt hier de Oxus bedoeld. Het gebied komt tegenwoordig overeen met landen als Oezbekistan, Kazakhstan, Tajikistan en Kirgizstan.

jaar 358 AH onder controle. Zij stuurden hun legers naar de Levant. De leerstellingen van de Rāfiḍa raakten verspreid in de hele Maghreb, Egypte, de Levant, de landen van Bakr, Kūfa, al-Baṣra, Bagdad en heel Irak, de landen van Khurāsān en Transoxanië, alsook de landen van al-Ḥijāz, al-Yaman en al-Baḥrayn. Tussen hen en Ahl al-Sunna vonden beproevingen, oorlogen en moorden plaats. Het is onmogelijk om deze gebeurtenissen op te sommen, vanwege het grote aantal.

De leerstellingen van de sekten, zoals de Qadariyya, de Jahmiyya, de Muʿtazila, de Karrāmiyya, de Khawārij, de Rawāfiḍ, de Qarāmiṭa en de Bāṭiniyya werden bekend totdat ze uiteindelijk de aarde hadden gevuld. Er was niemand van hen behalve dat hij filosofie had bestudeerd en deze weg vrijwillig volgde. Er was geen gebied overgebleven behalve dat er vele groepen aanwezig waren van degenen die wij hebben vermeld.